

I

Ιάπωνας: (βλ. Γιαπωνέζος)

Ιαπωνία: Τζαπωνία, η.

ιατρική: ντοκτορλούκο, ο.

ιατρικός (επίθ.): ντοκτορένγκο, -ι

ιατρός: (βλ. γιατρός).

ιδέα: φικίρι, ο (βλ. επινόηση).

ιδιοκτήτης: σαϊμπισίο, ο

π.χ. κον σι καλέ κχερέσκο

σαϊμπισίο; = ποιος είναι αυτού του σπιτιού ο ιδιοκτήτης;

ιδιοκτήτρια: σαϊμπισίκα, η

ίδιος (α): εκ (κυριολ. ένας, μία)

π.χ. καλέν ε ντουέν εκ γκογκί σίλεν = αυτοί οι δύο ίδιο (ένα) μυαλό έχουν.

Αντίθ. αβέρ = άλλος, άλλο,

αβέρτουρλι = αλλιιώτικος,

διαφορετικός, αλλιιώτικα, αλλιώς, διαφορετικά

ίδιος (β) (άκλ. επίθ.): αηνϋ

π.χ. αηνϋ σαρ κο ντατ σαν = ίδιος σαν τον πατέρα σου είσαι.

Αντίθ. αβέρτουρλι = αλλιιώτικος,

διαφορετικός, αλλιιώτικα, αλλιώς

(βλ. και όμοιος).

ίδιος (ο), ίδια (η) (άκλ. οριστ.

αντων.): κε(ν)ντί

π.χ. με νι πφε(ν)ντόμ λεσκέ τε

αβέλ, βο κε(ν)ντί αβιλό = εγώ δεν

του είπα να έρθει, αυτός ο ίδιος

ήρθε, βόι κε(ν)ντί αβιλί και με

τσανγκά = αυτή η ίδια ήρθε στα

πόδια μου (η λέξη κε(ν)ντί

ισοδυναμεί και με την οριστ.

αντων. μόνος μου-σου-του, μόνοι

μας-σας-τους).

ιδιοφυής (επίθ.): μπουτζανγκλό,-ί

(κυριολ. πολύξερος, σ.α. έξυπνος,

πονηρός)

π.χ. μπουτζανγκλό μανούζς =

ιδιοφυής άνθρωπος.

ιδίως (επίρρ.): εν-μπουτ (κυριολ.

πιο πολύ, περισσότερο)

π.χ. εν μπουτ τούτε σι η ντοςς = ιδίως σε σένα είναι το φταιξιμο.

ιδού (δεικτ. μόρ.): ακ

π.χ. ακ, καβά σι = ιδού, αυτός είναι.(βλ. και μορ. να).

ιδρύομαι (αμετβ. ρ.): κερντιάβ

(κυριολ. γίνομαι, φτιάχνομαι, δημιουργούμαι, ωριμάζω αμετβ.)

π.χ. κάνα κερντιλό καβά σχολίο κατέ; = πότε ιδρύθηκε αυτό το σχολείο εδώ;

ίδρυση: κεριπέ, ο (κυριολ.

φτιαξιμο, δημιουργία, πράξη).

ιδρύω (μετβ. ρ.): κεράβ (κυριολ.

κάνω, φτιάχνω μετβ., δημιουργώ, πράττω, διαπράττω)

π.χ. κα κερέν αμένγκε σχολίο και αμαρί μαλάβα = θα ιδρύσουν για μας σχολείο στη γειτονιά μας.

ιδρωμα (α): τερλενμέκο, ο.

ιδρωμα (β): α(ν)ντέ-παϊά-κερντιπέ

(= μες στα νερά γίνωμα), α(ν)ντό-παϊ-κερντιπέ, ο (= μες στο νερό γίνωμα).

ιδρωμένος (άκλ. επίθ.): τερλί

π.χ. τερλί σι ο χουρντό = ιδρωμένο είναι το μωρό.

ιδρώνω (α) (αμετβ. ρ.): τερλενιάβ

π.χ. μπουτ τατιπέ σι κατέ α(ν)ντρέ,

τερλε(ν)ντίμ = πολλή ζέστη έχει

εδώ μέσα, ιδρωσα.

ιδρώνω (β): α(ν)ντέ-παϊά-κερντιάβ

(= μες στα νερά γίνομαι), α(ν)ντό-

παϊ-κερντιάβ (= μες στο νερό

γίνομαι), α(ν)ντέ-παϊά-ατσχάβ (=

μες στα νερά μένω (γίνομαι)),

α(ν)ντό-παϊ-ατσχάβ (= μες στο νερό μένω (γίνομαι))

π.χ. α(ν)ντέ-παϊά-κερντιλάν,

κόστουτ = ιδρωσες, σκουπίσου.

α(ν)ντέ-παϊά-ατσχιλόμ κατάρ ο

τατιπέ = ιδρωσα από τη ζέστη.

ιδρώτας: τέρι, ο

π.χ. (φράση) πε τερέσα ικαλέλ πο μαρνό = με τον ιδρώτα του βγάζει το ψωμί του, α(ν)ντό τέρι κερντιλόμ = μες στον ιδρώτα έγινα.

ιεράρχηση: σϋραβάτε-τχοντιπέ, ο (κυριολ. στη σειρά τοποθέτηση).

ιεραρχώ (μετβ. ρ.): σϋραβάτε-τχαβ (κυριολ. στη σειρά βάζω).

ιερέας: παπάζι και παπάζο, ο.

ιερόδουλος: κερανετζίκα, η (κερανάβα, η = μπουρδέλο, πορνείο)

Συνών. λουμπνί και λουμνί = πόρνη, πουτάνα, πρόστυχη, οροσπούκα = πόρνη, πουτάνα.

ικανοποιημένος: (βλ. ευχαριστημένος).

ικανοποίηση: (βλ. ευχαρίστηση).

ικανοποιούμαι: (βλ. ευχαριστιέμαι).

ικανοποιώ: (βλ. ευχαριστώ (β)).

ικεσία: μολισαριπέ, ο.

ικετεύω (μετβ. ρ.): μολισαράβ π.χ. μολισαράβ τουτ, νά κερ καλέ = σε ικετεύω, μη το κάνεις αυτό.

ιλαρά: λουλουγκί, η π.χ. ο χουρντό ικαλντά λουλουγκί = το μωρό έβγαλε ιλαρά.

ίλιγγος: ζαλιπέ, ο (κυριολ. ζάλη) π.χ. ασταρντά μαν εκ ζαλιπέ, τελέ κα περάβας = μ' έπιασε ένας ίλιγγος, κάτω θα έπεφτα.

ιμάμης: ιμάμο, ο.

ίνα: (βλ. κλωστή).

Ινδία: I(ν)ντία, η.

Ινδιάννα: ι(ν)ντιάνκα, η.

ινδιάνικος (επίθ.): ι(ν)ντιανένγκο, -ι

Ινδιάνος: I(ν)ντιάνο, ο.

ινδικός (επίθ.): ι(ν)ντοζένγκο, -ι.

Ινδός: I(ν)ντόζι, ο.

Ινδή: I(ν)ντόσκα, η.

ινώδης (επίθ.): τχαβαλό, -ί

ιπάριο: (βλ. αλογάκι)

ιποειδής: (βλ. αλογίσιος).

ίππος: (βλ. άλογο).

ίσια (α) (επίρρ.): ντούζι

π.χ. τζα ντούζι = πήγαινε ίσια.

Αντίθ. μπανγκέστε = στραβά επίρρ. (βλ. και ίσιος).

ίσια (β) (επίρρ.): ντύζυ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u) (σ.α. ίσιος).

ίσιος (α) (άκλ. επίθ.): ντούζι

π.χ. ντούζι ντρόμ = ίσιος δρόμος.

Συνών. ντοβρού και ντοβρούς = ευθεία, κατευθείαν, ευθύς, ντόμπρος *Αντίθ.* μπανγκό = στραβός, κουτσός, παράλυτος.

ίσιος (β) (άκλ. επίθ.): ντύζυ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u) (σ.α. ίσια).

ισιώνω (α) (μετβ. ρ.): ντούζι-κεράβ (= ίσιο κάνω)

Αντίθ. μπανγκαράβ και μπανγκιαράβ = στραβώνω μετβ, λυγίζω μετβ, παραλύω μετβ, κουτσαίνω μετβ, γέρνω μετβ.

ισιώνω (β) (μετβ. ρ.): ντύζυ-κεράβ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u) (= ίσιο κάνω).

ισιώνω (α) (αμετβ. ρ.): ντούζι-κερντιάβ (= ίσιος γίνομαι)

π.χ. σαρ κερντιλό-ντούζι καβά ντρομ; = πώς ίσιωσε αυτός ο δρόμος;

Αντίθ. μπανγκιάβ = στραβώνω αμετβ, λυγίζω αμετβ, παραλύω αμετβ, κουτσαίνω αμετβ, γέρνω αμετβ

ισιώνω (β) (αμετβ. ρ.): ντύζυ-κερντιάβ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u) (= ίσιος γίνομαι)

ίσκιος: ουτσαλίν, γκιολγκαλίν και γκολγκαλίν, η.

ίσκιωμα: ουτσαλιπέ, ο.

ισκίωνω (μετβ. ρ.): ουτσαλίν-κεράβ (= ίσκιο κάνω) και

γκολγκαλίν-κεράβ (= ίσκιο κάνω).

ισόβια (τα): ισόβια, ε

π.χ. χαλά ισόβια, κάι μουνταρντά πε ρομνά = έφαγε ισόβια, που σκότωσε τη γυναίκα του.

ισοπεδωμένος (μτχ.): τελέ-περαντό, -ί (τελέ = κάτω, περαντό = πεσμένος, γκρεμισμένος, κατεδαφισμένος) (σ.α. υποτιμημένος, μειωμένος, συντριμμένος).

ισοπεδώνομαι (αμετβ. ρ.): τελέ-περάβ (= κάτω πέφτω) (σ.α. υποτιμούμαι, μειώνομαι, συντρίβομαι)

π.χ. πελέ-τελέ ε κχερά κατάρ η ζενζελάβα = ισοπεδώθηκαν τα σπίτια από το σεισμό.

(βλ. και υποτιμούμαι).

ισοπεδώνω (μετβ. ρ.): τελέ-περαβάβ (τελέ = κάτω, περαβάβ = γκρεμίζω, κατεδαφίζω)

π.χ. περαντά λε τελέ καβά νασφαλιπέ = τον ισοπέδωσε αυτή η αρρώστια. (σ.α. υποτιμώ, μειώνω, συντρίβω).

(βλ. και υποτιμώ).

ισοπέδωση: τελέ-περιπέ, ο (= κάτω πέσιμο) (σ.α. υποτίμηση, μείωση, συντριβή).

Ισπανία: Ισπανία, η.

ισπανικός (επίθ.): ισπανοζέγγκο, -ι, και ισπανιάκο, -ι

π.χ. ισπανοζέγγκι τσχιπ = ισπανική γλώσσα.

Ισπανός: Ισπανόζι, ο.

Ισπανίδα (η): Ισπανόσκα, η.

Ισραήλ: Ιζντραη(λ)λίκo, ο (σ.α. Ισραηλισμός).

Ισραηλινός: (βλ. Ισραηλίτης).

Ισραηλίτης: Ιζντραήλι, ο (σ.α. Εβραϊός).

ισραηλίτικος (επίθ.):

ίζντραηλέγγκο, -ι (σ.α. εβραϊκός)

π.χ. ίζντραηλέγγκο αντέτι = ισραηλίτικο έθιμο, ίζντραηλέγγκι τσχιπ = ισραηλίτικη γλώσσα.

Ισραηλίτισσα: Ιζντραήλκα, η (σ.α. Εβραία).

ιστορία: ιστορία, η

π.χ. κάσταρ ασσου(ν)ντάν καγιά ιστορία; = από ποιον άκουσες αυτήν την ιστορία;

ιστορικός (επίθ.): ιστοριάκο, -ι.

ισχνός (επίθ.): σσουκό, -ί (σ.α. ξερός, στεγνός, λιγνός, ξερακιανός)

π.χ. σσουκό μούι = ισχνό πρόσωπο, σσουκό μπακρό = ισχνό πρόβατο.

ισχνότητα: σσουκιπέ, ο (σ.α. ξηρασία).

ισχυροποιημένος (μτχ.):

ζουραρντό, -ί (= δυναμωμένος)

ισχυροποίηση: ζουραριπέ, ο (κυριολ. δυνάμωμα).

ισχυροποιώ (μετβ. ρ.): ζουραράβ (κυριολ μετβ. δυνάμωνω).

ισχυρός (επίθ.): ζουραλό, -ί

π.χ. ζουραλί μπαλβάλ = ισχυρός άνεμος.

(κυριολ. δυνατός).

Αντίθ. μπιζουραλό = αδύναμος.

ίσως (επίρρ.): μπέκιμ και μπέλκιμ

π.χ. μπέκιμ νάι αγκαντάλ = ίσως να μην είναι έτσι, μπέλκιμ αβάβ, ιν τζανάβ = ίσως να έρθω, δεν ξέρω.

Συνών. γκάλιμπα και κάλιμπα = πιθανόν, μάλλον, μπορί = μπορεί

Ιταλία: Ιταλία, η

ιταλικός (επίθ.): ιταλιανέγγκο, -ι και ιταλιάκο, -ι

π.χ. ιταλιανέγγκι τσχιπ = ιταλική γλώσσα.

Ιταλός: Ιταλιάνο και Ιταλόζι, ο

Ιταλίδα: Ιταλιάνκα, η

ιχθυοειδής (επίθ.): ματσαχάλο, -ί

ιχθυοπολείο: ματσχένγκο-ντικιάνο, ματσχένγκο-ντικάνο και ματσχένγκο-ντουκιάνο, ο (= ψαριών μαγαζί)

ίχνη: ίζορα, ε

π.χ. χασαρντόμ λεσκέ ίζορα, ιν ρακχαβάβ λε κχατέ(ν)ντε = έχασα

τα ίχνη του, δεν τον βρίσκω
πουθενά.
(βλ. και αποτυπώματα).